

Lublin, dnia 8. lutego 2016 roku

Prof. dr hab. Leszek Drozd
Katedra Hodowli Zwierząt Towarzyszących i Dzikich
Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Opinia

wydana na prośbę lek. wet. Tomasza Rozińskiego w sprawie wpływu planowanej chlewni porodowej na populację i dobrostan chomika europejskiego na działkach 315, 316 i 317 w obrębie ewidencyjnym Wierzchowiska – Gmina Bełżyce.

Każdy kto interesuje się chociaż trochę ochroną przyrody wie, że od setek lat zachodzą zmiany w środowisku człowieka. Zastąpienie sierpów kosą, następnie kos zniwiarkami a te kombajnami spowodowały zmiany w agrocenozach. Przechodzenie na gospodarkę wielkołanową wiąże się z likwidacją miedz śródpolnych, zadrzewień i kęp zakrzaczeń. Znikające wspólne pastwiska wiejskie (wygony) również spowodowały duże zmiany w środowisku zagrażając np. populacji susła perełkowanego. Nie oznacza to, że powróci się do ekstensywnego rolnictwa i powrotu do kos i wspólnych wypasów bydła, koni i owiec na wspólnych terenach jakie kiedyś bywały w gminach wiejskich. Dlatego zapobieganie niekorzystnym zmianom w środowisku powinno być obiektem troski ludzi zajmujących się czynną ochroną przyrody pamiętając, że pewnych zmian, określanych często jako postęp cywilizacyjny, nie jesteśmy w stanie zahamować.

Chomik europejski (*Cricetus cricetus*) jest gatunkiem synantropijnym wywodzący się ze środowisk stepowych. Dobrze przystosował się do życia w środowisku silnie przekształconym przez człowieka. Dzięki czemu rozprzestrzenił się szeroko w Eurazji i zajmuje tereny od Chin aż po Holandię i Belgię. W wielu krajach jest uznawany za poważnego szkodnika upraw rolnych człowieka. Spowodowało to, że zakres ochrony *C. cricetus* w Europie jest bardzo zróżnicowany. Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN) w wydanej w 2002 roku edycji Czerwonej Księgi Gatunków Zagrożonych zaliczała *C. cricetus* do kategorii gatunków najmniejszej troski.

W Polsce obserwuje się przez ostatnie 40 lat zmniejszanie arealu występowania chomika europejskiego. Wcześniej występował na terenie centralnej i wschodniej Polski (Surdacki S. *Obszar występowania chomika europejskiego Cricetus cricetus (Linnaeus, 1758) w Polsce*. „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*”. B 26 (1971), s. 265–285, Lublin). Areal populacji tego gryzonia obejmował 1176 stanowisk, najwięcej w południowo-

wschodniej części kraju. Ten gryzoń, pomimo degradacji jego środowisk, ciągle jeszcze jest obecny w naszej faunie, choć od lat osiemdziesiątych XX wieku jego zasięg i liczebność w Polsce maleje. Jest przykładem gatunku, który od statusu szkodnika przeszedł do kategorii ssaków zagrożonych wyginięciem (Ziomek J., Banaszak A.: *Chomik europejski. Monografia przyrodnicza. Wyd. Klub Przyrodników. Świebodzin, 2008*). Od 1995 roku chomik europejski jest w Polsce gatunkiem prawnie chronionym, chociaż jego sytuacja była do 2007 roku nieznana. Badania prowadzone od 1999 roku pozwoliły na ocenę stanu populacji tego gatunku i podjęcie pewnych kroków przeciwdziałających jego wyginięciu. Badania dr Ziomek i dr Banaszek przeprowadzone po 2000 roku pokazały, że obszar występowania chomika w naszym kraju zmniejszył się o 75 proc.

Duże zagrożenie dla przetrwania gatunku spowodowane jest czynnikami antropogenicznymi: zalesianiem terenów porolnych, ich urbanizacją, powstawaniem sieci nowych dróg, a także zmianą systemu uprawy, intensyfikacją prac polowych i chemizacją. Dla izolowanych populacji dodatkowo presja drapieżników (w tym bezpańskich psów i kotów) może stanowić jeden z głównych czynników ograniczających liczebność. Bardzo gwałtowne ograniczenie zasięgu w Polsce może być także konsekwencją niekorzystnych dla chomika zmian klimatycznych.

Z całą pewnością opisane powyżej czynniki powodują zmniejszanie się liczebności wielu gatunków fauny i flory w tym również populacji chomika europejskiego. Nie oznacza to jednak, że człowiek powinien zaniechać jakiejkolwiek działalności gospodarczej. Pewne inwestycje z konieczności nadrzędnych interesów społecznych i gospodarczych powinny być realizowane.

KIEROWNIK ZAKŁADU

Prof. dr hab. Leszek Drozd